

INSTYTUT
KULTURY
POLSKIEJ

KONFERENCJA
NAUKOWA

Zwrot ludowy – mroczne widmo czy nowa nadzieja?

6-8
listopada
2024

Uniwersytet Warszawski

ORGANIZATORZY

Instytut Etnologii i Antropologii
Kulturowej

Instytut Kultury Polskiej UW

Wydział Historii

Wydział Pedagogiczny

PROGRAM

www.ikp.uw.edu.pl

KONFERENCJA
NAUKOWA

Zwrot ludowy – mroczne widmo czy nowa nadzieja?

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
ludowa2024@gmail.com

Organizatorami konferencji są następujące instytuty
i wydziały Uniwersytetu Warszawskiego:

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej
Instytut Kultury Polskiej UW
Wydział Historii
Wydział Pedagogiczny

**6-8
listopada
2024**

Uniwersytet Warszawski

KONFERENCJA
NAUKOWA

Zwrot ludowy – mroczne widmo czy nowa nadzieja?

Zapraszamy do przyjrzenia się temu, czym jest żywo obecna w tematyce badawczej i rezonująca ze społecznymi emocjami problematyka ludu, ludowej polityczności, ludowych form kultury, stylów życia.

Zastanowimy się także nad tym, czy możemy mówić o zmianie sposobu myślenia o klasie ludowej we współczesnej kulturze i praktykach życia społecznego: czy możemy mówić o gruntownym przewartościowaniu czy raczej o nurcie, który pozostanie bez głębokiego wpływu dla społecznego imaginarium.

Organizatorzy konferencji:
Elżbieta Durys, Dobrochna Kałwa, Małgorzata Litwinowicz-Droździel, Magdalena Lubańska, Maria Małanicz-Przybylska, Michał Rauszer

**6-8
listopada
2024**

Uniwersytet Warszawski

KONFERENCJA
NAUKOWA

Zwrot ludowy – mroczne widmo czy nowa nadzieja?

6-8 listopada 2024

Uniwersytet Warszawski

PROGRAM KONFERENCJI

ŚRODA, 6 listopada 2024

sekcja 1 – IKP UW, sala 5
sekcja 2 – Stary BUW, sala 308
sekcja 3 – Wydział Historii, sala 125 (wejście A, II piętro)

13.00: rejestracja: Instytut Kultury Polskiej, wysoki parter
14.00-14.30: otwarcie konferencji: Instytut Kultury Polskiej, sala 5
14.30-16.00: sesja plenarna: Instytut Kultury Polskiej, sala 5
16.00-16.30: przerwa kawowa
16.30-18.30: obrady w sekcjach 1-2-3

CZWARTEK, 7 listopada 2024

sekcja 1: IKP UW, sala 5
sekcja 2: Stary BUW, sala 308
sekcja 3: Wydział Historii, Sala Kolumnowa

10.00-12.00: obrady w sekcjach 1-2-3
12.00-13.30: lunch, Stary BUW, sala 308
13.30-15.00: obrady w sekcjach 1-2-3
15.00-15.30 przerwa kawowa
15.30-17.00: obrady w sekcjach 1-2-3

PIĄTEK, 8 listopada 2024

sekcja 1: IKP UW, sala 5
sekcja 2: Stary BUW, sala 308
sekcja 3a: Wydział Historii, Sala Kolumnowa
sekcja 3b: IKP UW, sala 3

10.30-12.00: obrady w sekcjach 1-2-3a
12.00-13.00: lunch, Stary BUW, sala 308
13.00-14.30: obrady w sekcjach 1-2-3b
14.30-15.00: zakończenie konferencji (sala 5 IKP)

ŚRODA, 6 listopada 2024

13.00-14.00: rejestracja: Instytut Kultury Polskiej UW (Szpital św. Rocha)
14.00-14.30: otwarcie konferencji: Instytut Kultury Polskiej, sala 5
14.30-16.00: sesja plenarna: Instytut Kultury Polskiej, sala 5
16.00-16.30: przerwa kawowa
16.30-18.30: obrady w sekcjach 1-2-3

14.30-16.00: sesja plenarna, Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Moderacja: Michał Rauszer

- Violetta Wróblewska, *Czy możliwy jest „zwrot ludowy” w badaniach folklorystycznych?*
- Paweł Rodak, *Poza literaturę. Konkursy pamiątkarskie a zwrot ludowy.*
- Waldemar Kuligowski, *Upupianie traumą. O społecznym tworzeniu (post) chłopskiego dziedzictwa.*

16.30-18.30: obrady w sekcjach 1-2-3

16.30-18.30, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Ludowość odkrywana w archiwach: próby przewartościowań

Moderacja: Paweł Rodak

- Katarzyna Kość-Ryżko i Ewa Baniowska-Kopacz, *Doświadczenie „ludowości” i jej „twórcze odczytania”. Archiwalna fotografia chłopska jako przykład (re)wizji dotychczasowej wiedzy na temat warunków życia dzieci na wsi polskiej w XIX-XX wieku. Koncepcje, kierunki, metody*
- Mariusz Fornagiel, *Kto spisywał historię ludową? Chłopskie pamiętnikarstwo konkursowe a wiejskie kroniki (obecne kroniki) na Słowacji – próba porównania zjawiska*
- Anna Gomółka, Ewa Kosowska, *Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne chłopów w świetle staropolskiej literatury gospodarskiej i wybranych prac etnograficznych*

16.30-18.30, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

„Chłopskie dziedzictwo” jako konstrukt społeczny: aporie, problemy, wyzwania

Moderacja: Waldemar Kuligowski

- Michalina Janaszak, *Podmiot czy przedmiot? O relacji instytucji kultury z odbiorcami: przypadek Ratusza-Muzeum Poznania*
- Arkadiusz Jełowicki i Agnieszka Floryszczak, *Narracja muzealna w zwrocie ludowym. Wystawa czasowa „Chłop-niewolnik?” w Muzeum Narodowym Rolnictwa w Szreniawie*
- Sławomir Sikora, *Czy możliwy jest „egzystencjalny” zwrot ludowy?*
- Magdalena Nowicka-Franczak, *Zwrot ludowy a walki w polu władzy symbolicznej w Polsce*

16.30-18.30, Sekcja 3 - Wydział Historii, sala 125 (wejście A, II piętro)

Ludowość w oku kamery: powielanie stereotypów czy twórcza gra z widzem?

Moderacja: Elżbieta Durys

- Sebastian Jagielski, *Zmiana paradygmatu czy tematyki? Kino polskie wobec zwrotu ludowego*
- Jadwiga Hučková, *Ludowi przywódcy w obiektywie kamery, czyli smutny koniec gigantów i herosów*
- Łucja Demby, *Pokaż mi „swojego chłopa”, a powiem Ci, kim jesteś. „Ranczo” i „1670” – dwa obrazy stereotypów na temat polskiej wsi i polskich cech narodowych*

CZWARTEK, 7 listopada 2024

10.00–12.00: obrady w sekcjach 1–2–3
12.00–13.30: lunch, Stary BUW, przy sali 308
13.30–15.00: obrady w sekcjach 1–2–3
15.00–15.30: przerwa kawowa
15.30–17.00: obrady w sekcjach 1–2–3

10.00–12.00, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Klasowe asamblaże i antonimie: co z nich wynika, czemu służą?

Moderacja: Michał Rauszer

- Marta Rakoczy, *Klasowe asamblaże. Konstruowanie ludowych inteligencji w działaniach oświatowych Heleny Radlińskiej i w międzywojennych pamiętnikach chłopskich – perspektywa historii splątanej*
- Justyna Szklarczyk, *Pałac-pegeer a zwrot ludowy. Rozważania na marginesie badań terenowych*
- Konrad Kopel, *W poszukiwaniu wielości polityk. Prowincjonalizując patriarchyzm, szlachecki wyzysk, chłopską przedsiębiorczość, motłochową dynamikę*

10.00–12.00, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

Badania jakościowe w kontekście zagadnień dla „zwrotu ludowego” niewygodnych: dyskusja interdyscyplinarna

Moderacja: Maria Małanicz-Przybylska

- Marcin Jarząbek, *Zwrot ludowy a historia mówiona*
- Justyna Kowalska-Leder, *Zwrot ludowy w badaniach nad Zagładą?*
- Magdalena Lubańska, *„Każdy jeden drugiego bał się”. O powojennej przemocy sąsiedzkiej na polskiej wsi w odniesieniu do „zwrotu ludowego”*

10.00–12.00, Sekcja 3 - Wydział Historii, Sala Kolumnowa

Ludowość w perspektywie makrohistorycznej

Moderacja: Dobrochna Kałwa

- Łukasz Bertram, *„Tokarz, obecnie funkcjonariusz”. O komunistycznych pograniczach historii ludowej i historii politycznej*
- Claudia Snochowska-Gonzalez, *Czego nas uczy historia endeckiego zwrotu ludowego?*
- Anna Karczewska, *„Powiadają, że czytanie w głowie przewraca...” O transformującej mocy prasy ludowej w Królestwie Polskim na początku XX wieku.*
- Viktoriia Voloshenko, *„Ludowi” czytelnicy przelomu XIX i XX wieku: reaktualizacja problemu i perspektywy badań we współczesnej historiografii ukraińskiej*

12.00–13.30: lunch, Stary BUW, przy sali 308

CZWARTEK, 7 listopada 2024

13.30–15.00: obrady w sekcjach 1–2–3

13.30–15.00, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

„Ludowość jako unik”

Moderacja: Małgorzata Litwinowicz-Drożdziel

- Paweł Kaczmarek, *Wszyscyśmy z ludu. O przekuwaniu klasy w tożsamość*
- Marta Koronkiewicz, *Dwie ludowości. Debaty o kulturze ludowej w powojennej Polsce*
- Zuzanna Sala, *Terapeutyzowanie klasy. Jak zwrot ludowy wpłynął na najnowszą polską literaturę?*

13.30–15.00, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

Ludowość from below

Moderacja: Elżbieta Durys

- Paulina Haratyk, *Ruch Amatorskich Klubów Filmowych jako ludowa autoprezentacja w przestrzeni kina*
- Piotr Wojtaszek, *Misteria, baśnie, guguty. Stare i nowe gatunki współczesnej prozy nurtu wiejskiego*
- Monika Glosowicz, *Czy kobieta (w) kopalni może przemówić?*

13.30–15.00, Sekcja 3 - Wydział Historii, Sala Kolumnowa

Meta-ludowość

Moderacja: Mirosław Pęczak

- Ewa Solska, *Zwrot ludowy jako zagadnienie metanauki*
- Magdalena Rek-Woźniak, *„Zwrot ludowy” czy „zwroty ludowe”? O nowych strategiach opisu historycznych i współczesnych podziałów społecznych*
- Paweł Ryś, *Zwrot ludowy a problematyka urasowienia podziałów społecznych. Rewizja wybranych zagadnień*

15.00–15.30: przerwa kawowa

CZWARTEK, 7 listopada 2024

15.30-17.00: obrady w sekcjach 1-2-3

15.30-17.00, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Polskie kino wobec struktur patriarchalnych. Wybrane zagadnienia
Moderacja: Elżbieta Durys

- Magdalena Podsiadło-Kwiecień, *Poza metropolią – nieheteronormatywne wiejskie historie w polskim kinie najnowszym*
- Elżbieta Ostrowska, „Kobiety bez klasy”. *O wymazywaniu różnicy klasowej w kinie polskim*
- Małgorzata Radkiewicz, „Szare kobiety” *na ekranie i w krytyce filmowej polskiego międzywojnia*

15.30-17.00, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

Muzyka ludowa/ludowość w muzyce: jak ją skonceptualizować, kto i dlaczego jej potrzebuje?
Moderacja: Weronika Grozdew-Kotacińska

- Maria Małanicz-Przybylska, „Chtopi” czy „Wesele Boryny”? *Kto potrzebuje i jakiej muzyki ludowej?*
- Łucja Siedlik, *Bękarca siostra czy emancypantka – muzyka tradycyjna w środowisku muzyki komponowanej*
- Mirosław Pęczak, *Neofolklorizm*

15.30-17.00, Sekcja 3 - Wydział Historii, Sala Kolumnowa

Pomijane „zwrotu ludowego”
Moderacja: Violetta Wróblewska

- Łukasz Kożuchowski, *Dlaczego zwrot ludowy zapomina o religii (i dlaczego nie powinien)?*
- Monika Bobako, *Zwrot ludowy w Polsce a rasa, rasizm i urasowanie jako kategorie badawcze?*
- Marta Karkowska, *Głos pozbawionych głosu. „Stare” badania socjologiczne i ich współczesne wykorzystanie*

PIĄTEK, 8 listopada 2024

10.30-12.00: obrady w sekcjach 1-2-3a
12.00-13.00: lunch, Stary BUW, sala 308
13.00-14.30: obrady w sekcjach 1-2-3b
14.30-15.00: zakończenie konferencji (sala 5 IKP)

10.30-12.00: obrady w sekcjach 1-2-3a

10.30-12.00, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Wizualne repozytoria symboliczne a wyobrażenia zbiorowe dotyczące polskiej wsi
Moderacja: Elżbieta Durys

- Grzegorz Niziołek, *Szela jako postać teatralna*
- Piotr Morawski, *Historie ludowe jako historie relacyjne, czyli co może teatr*
- Agata Koprowicz, *Chtopi i wieś w polskiej kulturze wizualnej. Przemysław historii sztuki*

10.30-12.00, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

O kim opowiadają historie ludowe, czym przemawiają głosem?
Moderacja: Magdalena Lubańska

- Mateusz Wyżga, *Ludowej historii Polski życie po życiu. O zbliżeniu nauk humanistycznych i społecznych nad przeszłością człowieka*
- Anna Malewska-Szałygin, *Kto mieszka na wsi?*
- Antoni Głowacki, *Zwrot ludowy a przemiany społecznego stosunku do przeszłości – wnioski z badań ilościowych*

10.30-12.00, Sekcja 3a - Wydział Historii, Sala Kolumnowa

Czy i co mogą czerpać klasy robotnicze ze „zwrotu ludowego”?
Moderacja: Grażyna Kubica-Heller

- Justyna Kajta, Adam Mrozowicki *Gdzie zniknęli robotnicy? Czy w zwrocie ludowym jest miejsce na współczesne doświadczenia klasy robotniczej?*
- Izabela Desperak, *Jak klasy ludowe zastąpiły klasę robotniczą i co z tego wynikło?*
- Beata Abdallah-Krzepkowska, *Zagłębie Dąbrowskie – ludowe czy pańskie? O potencjale „zwrotu ludowego” w kreowaniu tożsamości regionu*

12.00-13.00: lunch, Stary BUW, przy sali 308

PIĄTEK, 8 listopada 2024

13.00-14.30: obrady w sekcjach 1-2-3b

13.00-14.30, Sekcja 1 - Instytut Kultury Polskiej UW, sala 5

Jak adekwatnie opowiadać o kondycji współczesnej wsi? O języku sztuki
 Moderacja: Tomasz Rakowski

- Magdalena Zowczak, *Zwrot ludowy / chłopski a mniejszość rolnicza w Polsce*
- Magdalena Zych, *Na wieki wieków, czyli otchłań a nie zwrot*
- Katarzyna Kraczoń, *(Re)definicja twórcy ludowego*

13.00-14.30, Sekcja 2 - Stary BUW, sala 308

Awans klasowy: próby opisu
 Moderacja: Magda Szcześniak

- Karola Franczak, *Między wstydem a afirmacją. Polska debata o awansie klasowym*
- Aleksandra Bilewicz, *Wciąż „hamulcowi modernizacji”? Zwrot ludowy a stosunek elit do współczesnej wsi i rolnictwa*
- Karolina Karbowik, *Kultura ludowa z growlem. Obrzędy, mity i symbole prawosławne w twórczości zespołu Batushka*

13.00-14.30, Sekcja 3b - IKP UW, sala 3

Konstruowanie czy zawłaszczanie? Postkolonialne uwikłania „zwrotu ludowego”
 Moderacja: Michał Rauszer

- Jan Wasiewicz, *Zwrot ludowy – komodyfikacja historii, wojna czy praca pamięci? Próba krytyki wewnętrznej w perspektywie teorii postkolonialnej i badań pamięcioznawczych*
- Antonina Tosiek, *Chłopki do kozucha. Jak rynek kapitalizuje emocje społeczne wywoływane przez zwrot ludowy?*
- Julia Kunikowska, *Ludowość zapożyczona? O niejasnej tożsamości współczesnego Ursynowa i jej konstruowaniu*

15.00-16.00: Dyskusja podsumowująca
 Moderacja: Kornelia Sobczak („Dialog”)

Elżbieta Durys, Dobrochna Kałwa, Małgorzata Litwinowicz-Drożdziel,
 Magdalena Lubańska, Maria Małanicz-Przybylska, Michał Rauszer.
 Instytut Kultury Polskiej, sala 5

IMPREZA TOWARZYSZĄCA:

Dyskusja wokół numeru tematycznego „Tekstów Drugich”
Życie pisane na konkurs. Praktyki pamiątkarskie w Polsce 1918-1939

5 listopada, g. 18.00
 Instytut Kultury Polskiej, sala 5

W dyskusji udział wezmą: Dobrochna Kałwa, Barbara Klich-Kluczevska,
 Małgorzata Litwinowicz-Drożdziel, Kacper Pobłocki, Tomasz Rakowski
 Moderacja: Paweł Rodak.

ORGANIZATORZY:

INSTYTUT
 KULTURY
 POLSKIEJ

Wydział Historii
 Uniwersytetu Warszawskiego

90 lat
 etnologii
 i antropologii
 na UW

PARTNERZY:

INSTYTUT
KULTURY
POLSKIEJ